

עין משפט ונר מצוה

לה:

המפקיד פרק שלישי בבא מציעא

מסורת הש"ס

א) לעיל יג. [וש"נ],
ב) [לקמן יז: א] א' [ז"ל ב"ק קכ: ד],
ד) [ויקרא ה],
ה) עי' רש"א, ו) [ז"ל פ', רש"י, ז) [ז"ל כ', רש"י,

❧

רבינו חננאל

אגביה הלוה מודעתו ומכרה למלוה פליגי בה רב אחא ורבינא וקיימא לן הלכה כדברי המיקל הלכך לא מיהדר. זה ששמוה לו מאימת אכיל הפירות ה) רבא אמר מכי מטיא אדרכתא לידיה. סדר הדין מוציא מלוה שטרו בב"ד ומקיימו ומחייבין הלוה לפורעו לא פרע קורעין שטר חוב וכותבין למלוה אדרכתא על נכסי הלוה ומכיריון ואחרי ההכרזה שמין נכסי הלוה ומחליטין למלוה לא מצא נכסין בני חורין כותבין לו טירפא ואחרי שיטוף קורעין הטירפא וכותבין לו אדרכתא על הנכסין הללו ואחר כך קורעין האדרכתא וכותבין לו שומא על שדה זו ומחליטין אותה למלוה. אביי אמר בחתימת העדים על האדרכת' מיד זכה המלוה בשדה. רבא אמר מכי שלמו (אדרכתא) [אדרכתא] וקיי"ל כרבא:
בתנא' השוכר פרה והשאלה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר. אוקמה ר' אמי [קטן דף קז ע"ב] בשנתנו לו הבעלים רשות כגון שאמרו לו לדעתו כלומי אם רצונך להשאלה לו הרשות בידך. נכשיו אם ראה אותה השוכר שמתה ברשות השואל כדרכה ישבע ויפטר. וישלם השואל לשוכר. אמר ר' זירא פעמים שמשלמים הבעלים כמה פרות לשוכר כר' ודברים פשוטים הן. אמר ר' ירמיה פעמים שהשוכר והשואל שניהן בחטאת פעמים ששניהן באשם. פעמים שהשוכר בחטאת והשואל באשם. פעמים שהשואל בחטאת והשוכר באשם. תפשוהי הא כללא בידך כפירת ממון באשם. אין שם כפירת ממון אלא ביטוי שפתיים כלומר נשבע בשקר על דבר שאין לו בו הנאת ממון חייב חטאת. וקיימא לן שומר חנם נשבע על הכל. שואל משלם את הכל חוץ ממתה מחמת מלאכה. נושא שכר והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבוייה ועל המתה ומשלמין הגניבה והאבירה וכבר פירשנום. שניהן בחטאת ז) כגון שמתה מחמת מלאכה דתרייהו פטורין מלשלם וכחשו ונשבעו שנאנסה אין אחד מהן נהנה לפיכך שניהן בחטאת.

א) נאלה לז"ל רבנא ועי' תמוז' ד"ה רבא.

ב) לפינתו בנמי' הגי' כגון שמתה כדרכה ואמרו תאמסה וכו' ואולי דרכתי ה"י גי' אחרת בנמי' ו"ע.

אגביה איהו צחונו. לעיל מיהדר גבי שומא כלומר אם לא שמוה ב"ד למלוה על כרחו של לוח וקם ליה מעלמו ולא הטריחו לדין ואמר לו טול קרקע זה בחובך:
מאימתי אוכל פירות. מי ששמו לו ב"ד קרקע צחונו מאימתי היא קנויה לו לאכול פירות:
אדרכתא.

לאחר תשעים יום שנפסק הדין דלממרינן ^אבפ"ק (דף טו.) דב"ד כותבין אדרכתא שטר פסק דין אנכסי לוח שכל מקום סימנאס משלו יקחם ומוסרין לו השטר:
עדיו צחומיו. מיום שנחתם שטר האדרכתא בב"ד אע"פ שלא בא לידו:
מכי שלמו ימי אכרופא. אע"פ שצאה אדרכתא לידו ולא מצא נכסים ללוה עד לאחר זמן וכשמלא חובקן לבא לב"ד ומכריזין שיש כאן קרקע למכור כדלמרינן בערכין (דף כא:.) ואם בא זה וקיצלה ביותר ממנה ששמוה אחרים מוסרין אותה יצדו לאחר שכלו ימי הכרזה וצמסתם ערכין מפרש כמה ימים מכריזין בפ' שום היוםומים (סז) ועד דשלמו הך יומי הוי פירי ללוה:
ביתנא' השוכר פרה מחצירו. ועמד שוכר והשאלה לאחר לעשות בה ימי שכירותו:
ישבע השוכר. למשכיר:
שמשא כדרכה. ופטור שהשוכר אינו חייב צאונסין:
והשואל. שהוא חייב צאונסין משלם לשוכר:
גמ' נשצועה. שהוא נשצע למשכיר:
להפיש דעמו. שלא יאמר פשעת בה:
פעמים שהנעולים. המשכירין הראשונים:
משלמין. לשוכר זה כמה פרות על פרה זו לפי דברי משנתנו יש שיהו כולם שלו יש שיעשה בהם ימי שכירותו ויחזירם:
כיצד אגרה מיניה מאה יומי והדר שיינה מיניה טענין יומי וכו'. ראוזן ששכר פרה משמעון שיעשה בה מלאכה מאה יום וחזר שמעון ואמר לו עשה עמי טובה והשאלני אותה תשעים יום מן המאה ששכרת ולאחר תשעים אחזירנה לך לעשות אלנך י' ימים להשלים המאה וכן עשה יש כאן דין משנתנו דמנן השוכר פרה מחצירו והשאלה לאחר בתוך ימי שכירותה דמה לי בעלים ומה לי אחר אם מתה אלל שואל הרי שוכר פטור נשצועה והשואל משלם לשוכר חזר ראוזן וצא אללו ואמר לו השכירנה לי מתשעים

יום שהיא שאלה בידך ממני ואשתעבד בה שמונים יום וטול שכרך וכן עשה הרי היא צחוקת שאליתו על שמעון כאילו השכירה לאחר שהרי נוטל שכרו וכל הגאה שלו ואם היתה מתה אלל ראוזן היה ראוזן פטור נשצועה ושמעון משלם לו פרה אחת ששאל ממנו והוא חייב צאונסים ופרה אחרת לעשות אללו עשרה ימים להשלים המאה חזר שמעון ושאלה ממנו שבעים יום מן השמונים ששכרה ממנו על מנת שיחזירנה לו ויעשה בה עשרה ימים להשלים השמונים של שכירות השני ואם היתה מתה בתוך שבעים יום הללו הרי יש כאן דין השני קדין הראשון וישבע ראוזן שמתה כדרכה ושמעון השואל משלם לו ד' פרות שמים נחלטות לו בשביל שתי פרות שאלות שהשאלו ראוזן וצפעם זה כאילו תמו שתינה שהרי אין פרתו צעין שהשאלו בראשון דנימא הרי החזיר לו פרתו חו ש הוא משלם לו עכשיו בתורת משלומין צאה לידו והרי יש לו עליו שתי תציעות על שתי שאליות ושתי תציעות על שתי שכירות לעשות אללו עשרים יום:
מכדי חדא בנקום הראשונה תחת שתי השאליות ותהא שלו ואחת ימסור לו בא עליו היתה קיימת היה פטור לגמרי אללא שיעשה בה עשרים יום עכשיו שמתה צא עליו בתורת משלומין שואל לשוכר על שתי תציעות:
מר צר רב אשי ס"ל כאתקפתא דרב אחא מדפתי:
שום שאלה אחת היא. דכיון דחדא פרה הואי אללא שמחמת שוכר שהשאל הוה צא עליו שני שאליות פרה אחת אינן אללא אחת:
פעמים ששניהם צחטאס. אמתיניתין קאי. השוכר והשואל נשבעו לשקר ולא כפרו ממון והרי הן נשצועות ציטוי וקרנן שלו חטאת כדכתיב בויקרא או נפש כי תשבע וגו' י':

שניהם

רבא אמר מכי שלמו ימי אכרותא. וא"ת שלהי הנושא (כחובות דף קד: ושם ד"ה ה"ג) דלמר רבא אחוי אדרכתך והתם רבא גרסינן מדלמר והא מר הוה דלמר אחריות טעות סופר הוה והיינו רבא דפסיק כן לעיל בפ"ק אדרכתך דאי שפיר כתיבא הוה גבי מיומא דלכרותא ואית דגרסי בשמעתינן רבא אמר מכי מטא אדרכתא לידיה וצתר הכי רבה ולפי זה אחי טפי נפשיטות היאך דהנושא והקדים רבא לנציי ורבה משום דלדרכתא קודם ללכרותא ודברי אציי דלמר עדיו צחומיו זכין לו מיוסצ טפי לשנות צתר דברי רבא מקודם:

תחזורר פרה לבעלים הראשונים. אין לפרש משום דא"ל משכיר לשוכר פרתי גנך דהשואל שילם דמיה דבפ' השואל [לקמן דף קז ע"ב] צעי רמי צר חמא בעל צנכסי אשמו שוכר הוי או שואל הוי היכא דאגרה פרה מעלמא ואינסיבא אליבא דרבנן ודאי צעלה פטור משום דאשמו עמו צמלכתו והויא שאלה צצעלים^א (ואשא חייבת קדין שוכר) כי תצעי לך אליבא דר' יוסי שואל הוי להתחייב לצעלים הראשונים צמתה כדרכה או שוכר הוי ופטור והשתא התם כיון דלרבנן הבעל פטור מן האשא משום דהוי שאלה צצעלים לא תחייב נמי לר' יוסי לצעלים הראשונים אללא טעמא דרבי יוסי הוי משום דסבר דשוכר לא קני אללא נשצועה ומשכיר יאמר לו דל אנת ודל שצועתך ומשתעינא דינא צדהי שואל ואפילו אס יש עדים שמתה כדרכה דלין השוכר לרין לישצע מ"מ לא קני לה אללא צהצאת עדים ויאמר לו אני פוטרך מהצאת עדים ורבנן סברי דשוכר קני לה צמיתה ופליגי בדברי המקשה והמתרץ שצגמ' ונראה אם המשכיר עצמו היה שם בשעת שמתה ציד שואל שר' יוסי יודה לדברי רבנן דהתם ודאי קני לה צמיתה גרידא דהשתא אין השוכר צריך לעשות כלום:

^ה**אגרה ק'** יום ושיי"ה צ' יום. השתא אם מתה חייב

שתי פרות לשוכר אחת שמהא שלו ואחת שיעשה בה מלאכה י' ימים ויחזירנה למשכיר אללא אי שיילה ק' יום לא יתחייב לו רק אחת של שאלה:

אגרה פ' יום. ה"מ למימר אגרה ז' יום אללא לפי שנשאלה הוצרך לפחות פוחת גם נשכירות ועי"ל דאי אגרה ז' יום דהיינו כל ימי השאלה הוי כאילו נתן לו מעות לבטל השאלה כיון שאינה חוזרת לו לאחר השכירות להשלים ימי השאלה ואי הדר שיילה^א ע' יום לא יתחייב רק אחת דשאלה ודשכירות^א ק' יום וכן יי"ל כרישא דאי שייליה ק' יום צימי השכירות כאילו ביקש שיתצטל השכירות ולא יתחייב כלום ומתני' דהשוכר הוי צעלים דשואל לרבנן אי מיירי שלא שאל כל ימי השכירות אחי שפיר דלאחר ימי השאלה תחזור לשוכר ואפילו אם השאלה כל ימי השכירות מ"מ כיון שהיא באחריות השוכר מגגיצה ואצידה ופשיעה אם היה עם השואל צמלכתו דלאו השואל פטור והשוכר חייב מקרי צעלים אללא הכא אי שייליה ק' יום השוכר פטור מכל דצר: שוכר

פרה הואי כו'. ולענין תשלומין נמי לשלם ליה פרה אחת ותעמוד בנקום הראשונה תחת שתי השאליות ותהא שלו ואחת ימסור לו לעשות בה עשרים יום:
מי איסתא לפרה צעינא דנימא הכי. אילו היתה קיימת היה פטור לגמרי אללא שיעשה בה עשרים יום עכשיו שמתה צא עליו בתורת תשלומין שואל לשוכר על שתי תציעות:
מר צר רב אשי ס"ל כאתקפתא דרב אחא מדפתי:
שום שאלה אחת היא. דכיון דחדא פרה הואי אללא שמחמת שוכר שהשאל הוה צא עליו שני שאליות פרה אחת אינן אללא אחת:
פעמים ששניהם צחטאס. אמתיניתין קאי. השוכר והשואל נשבעו לשקר ולא כפרו ממון והרי הן נשצועות ציטוי וקרנן שלו חטאת כדכתיב בויקרא או נפש כי תשבע וגו' י':

ב א מיי' פכ"ב מהל' מלוה ולה ה' י' סמג
עשין דר' טוש"ע ח"מ ס' קג סעי' י:
בא ב מיי' שם הל' יב סמג שם טוח"מ ס' קג
ןוטוש"ע ח"מ ס' נח סעי' טז:
בב ג מיי' פ"א מהל' שכירות הל' ו סמג
עשין פנ' טוש"ע ח"מ ס' שז סעי' ה:

❧

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה אגרה ק' וד"ה אגרה פ' ה"א: